

Briuselis, 2024 m. gruodžio 4 d.
(OR. en)

16392/24

SOC 890
EMPL 603
COH 76
ANTIDISCRIM 172

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 15610/24

Dalykas: Tarybos išvados dėl galimybių naudotis įgalinančiomis paslaugomis ir
įdarbinimo paslaugomis gerinimo siekiant skatinti asmenų, kuriems gresia
skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, socialinę įtrauktį mažinant
teritorinę nelygybę

Delegacijoms pridedamos 2024 m. gruodžio 2 d. EPSCO tarybos posėdyje patvirtintos Tarybos
išvados pirmiau nurodyta tema.

**Tarybos išvados
dėl galimybių naudotis įgalinančiomis paslaugomis ir įdarbinimo paslaugomis gerinimo
siekiant skatinti asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus,
socialinę įtrauktį mažinant teritorinę nelygybę projektas**

PRIPAŽINDAMA, KAD:

1. pagarba žmogaus orumui, laisvė ir žmogaus teisės yra pagrindinės Europos Sąjungos vertybės. ES yra įsipareigojusi panaikinti nelygybę, kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, kovoti su diskriminacija ir stiprinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą;
2. Europos socialinių teisių ramstyje pabrėžiama, *inter alia*, kad kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą (1 principas), lygias galimybes (3 principas) ir aktyvų užimtumo rėmimą (4 principas). Be to, vaikai turi teisę į apsaugą nuo skurdo ir į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą (11 principas). Pastarieji aspektai taip pat gali prisidėti prie moterų ir vyrų lygybės, kuri turi būti užtikrinta visose srityse (2 principas). Kiekvienas asmuo, neturintis pakankamai lėšų, turi teisę gauti tinkamo dydžio minimalias pajamas, kurios visais gyvenimo etapais užtikrintų orų gyvenimą, ir turėti realią galimybę gauti tam reikalingų prekių ir paslaugų (14 principas), ir kiekvienas turi teisę laiku gauti įperkamas prevencinės ir gydomosios medicinos paslaugas (16 principas). Ramstyje taip pat nurodoma galimybė asmenims, kuriems to reikia, gauti socialinį būstą ar paramą aprūpinant būstu (19 principas) ir galimybė naudotis kokybiškomis pagrindinėmis paslaugomis (20 principas);

3. 2021 m. Tarybos priimtoje Tarybos rekomendacijoje dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo valstybės narės raginamos konsoliduoti pastangas veiksmingai užkirsti kelią socialinei ir ekonominei atskirčiai bei pagrindinėms jų priežastims ir su jomis kovoti ir tuo tikslu laikytis integruoto požiūrio. Be priešiško romams prevencijos ir kovos su juo, kaip kompleksinio prioriteto kovojant su diskriminacija ir segregacija, siekiant visų sektorių tikslų, kuriems taikoma rekomendacija, pavyzdžiui, švietimo, užimtumo, sveikatos priežiūros, būsto ir pagrindinių paslaugų, valstybėms narėms rekomenduota užtikrinti veiksmingas vienodas galimybes be kliūčių gauti šias paslaugas. Taryba taip pat rekomendavo valstybėms narėms skatinti regionų ir vietos valdžios institucijas parengti arba atnaujinti savo vietos veiksmų arba segregacijos panaikinimo planus, taip pat savo strategines programas ir į juos įtraukti priemones, bazinius scenarijus, lyginamuosius standartus, išmatuojamus tikslus ir finansavimo asignavimus;
4. Europos Komisija savo gairėse dėl romų integracijos nacionalinių strateginių planų rengimo ir įgyvendinimo rekomenduoja romų integracijos nacionaliniuose strateginiuose planuose numatyti intervencinius veiksmus teritorijų lygmeniu, siekiant užtikrinti, kad jais būtų atsižvelgiama į vietos sąlygas ir kad įgyvendinant plataus masto intervencinius veiksmus (pavyzdžiui, kovojant su didžiuliu skurdu) būtų sujungiamos teritorinės ir socialinės grupės, taip pat kad būtų kovojama su skaitmenine romų atskirtimi. Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad tokie intervenciniai veiksmai atneštų naudos romams. Stebėsenai būtini rodikliai, atspindintys segregaciją gyvenamosios vietos atžvilgiu, geografinius romų padėties aspektus ir galimybes naudotis paslaugomis bei infrastruktūra įvairiose vietovėse, dar turi būti toliau plėtojami;
5. 2021 m. Tarybos rekomendacijoje, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema, valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad vaikai, kuriems to reikia, turėtų galimybę veiksmingai ir, kai tinkama, nemokamai naudotis paslaugomis, patenkančiomis į jos taikymo sritį. Tuo tikslu valstybėms narėms rekomenduojama sprendžiant socialinės atskirties teritorinio aspekto klausimą laikytis integruoto ir daugiadalykio požiūrio, atsižvelgiant į konkrečią atitinkamų vaikų padėtį miesto, kaimo, atokiose ir nepalankioje padėtyje esančiose vietovėse;

6. 2023 m. Tarybos rekomendacijoje dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo pabrėžiamas socialinės ekonomikos indėlis į nepalankioje padėtyje esančių ir nepakankamai atstovaujamų grupių socialinę įtrauktį. Valstybėms narėms rekomenduojama sukurti arba skatinti partnerystės iniciatyvas, pagal kurias socialinės ekonomikos subjektai dalyvautų rengiant ir įgyvendinant aktyvią darbo rinkos politiką, taip pat į žmones orientuotas socialines ir priežiūros paslaugas;
7. 2022 m. priimtoje rezoliucijoje Europos Parlamentas pabrėžė, kad daugelis romų Europoje vis dar gyvena skurde ir yra socialiai atskirti – ši problema neatsiejama nuo teritorinės segregacijos ir nevienodų galimybių naudotis paslaugomis. Jis pažymėjo, kad daugelis romų gyvena nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančiuose regionuose, ir paragino Komisiją ir valstybes nares kuo skubiau visapusiškai ir veiksmingai spręsti gyvenvietėse gyvenančių romų tautybės asmenų padėties klausimą, taikant tinkamą politiką ir skiriant atitinkamą finansavimą;
8. Aukšto lygio grupės socialinės apsaugos ir gerovės valstybės ateities Europos Sąjungoje klausimams ataskaitoje pabrėžiama įtraukios ir teisingos gerovės valstybės svarba ir, *inter alia*, konstatuojama, kad skaitmenizacija ir technologiniai pokyčiai tiek kelia pavojų, tiek suteikia galimybių, o įgūdžių ir IT prieigos spragos kelia pavojų, kad nelygybė didės. Be to, ataskaitoje teigiama, kad technologinė plėtra suteikia galimybių socialinės apsaugos organizavimui ir veiksmingumui. Atsižvelgdama į tai, Aukšto lygio grupė valstybėms narėms rekomenduoja, *inter alia*, gerinti paslaugų teikimą vietos lygmeniu ir kuo geriau išnaudoti skaitmeninimo galimybes. Aukšto lygio grupė taip pat rekomenduoja, kad socialinė įtrauktis ir vienodos galimybės naudotis viešuoju transportu būtų įtrauktos į miestų ir kaimo planavimą ir būtų remiamos viešosiomis subsidijomis, ypatingą dėmesį skiriant skurstančioms vietovėms;
9. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės nuolat stengiasi stiprinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą. Įgyvendindama sanglaudos politiką, ES siekia sumažinti įvairių regionų išsivystymo lygio skirtumus, ypatingą dėmesį skirdama kaimo vietovėms, vietovėms, kurias paveikė pramonės pertvarka, ir didelių ir nuolatinių gamtinių arba demografinių trūkumų turintiems regionams. ES remia sutartų tikslų, kuriais skatinama teritorinė sanglauda ir socialinis bei ekonominis vystymasis, įgyvendinimą sanglaudos politikos lėšomis, ypatingą dėmesį skiriant mažiau išsivysčiusiems regionams;

10. „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) yra svarbi ES finansavimo priemonė investicijoms į užimtumą, švietimą, įgūdžius ir socialinę įtrauktį. Juo remiamas, *inter alia*, marginalizuotų bendruomenių, pavyzdžiui, romų ir trečiųjų šalių piliečių, įskaitant migrantus, socialinės ir ekonominės integracijos skatinimas ir asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant labiausiai skurstančius asmenis ir vaikus, socialinė integracija. Visos valstybės narės privalo bent 25 % savo ESF+ išteklių skirti socialinei įtraukčiai skatinti ir bent 3 % – priemonėms, kuriomis remiami labiausiai skurstantys asmenys, sprendžiant materialinio nepritekliaus problemą teikiant pagalbą maistu ir (arba) pagrindinę materialinę pagalbą ir numatant papildomas priemones, kuriomis būtų remiama jų socialinė įtrauktis, arba skatinant asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, socialinę integraciją. Valstybės narės, kurių vaikų skurdo lygis viršija ES vidurkį, turi skirti bent 5 % savo ESF+ išteklių šiai problemai spręsti;
11. 2024 m. kovo mėn. paskelbtoje Komisijos devintojoje sanglaudos ataskaitoje dėl ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos pabrėžiama ES sanglaudos politikos sėkmė, visų pirma kalbant apie nuolatinę didėjančią konvergenciją ES, tačiau atkreipiamas dėmesys į tai, kad teritoriniai skirtumai vis dar išlieka ir daro poveikį bendram Europos ekonominiam ir socialiniam bei ekonominiam vystymuisi. Ne visuose regionuose yra ta pati augimo dinamika. Šiuos ekonominių tendencijų skirtumus iš dalies atspindi darbo rinkos ir švietimo skirtumai, ir, nepaisant Europos Sąjungoje stebimos konvergencijos, tebėra problemų, pavyzdžiui, teritoriniai skirtumai tarp didmiesčių vietovių ir kitų atsiliekančių regionų, taip pat tų regionų, kurie patiria ugdymo kliūčių. Ataskaitoje taip pat nurodoma, kad miestų regionuose žmonės turi geresnes galimybes gauti išsilavinimą ir mokymą, taip pat naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis. Didmiesčių vietovės sutelkia žmogiškąjį kapitalą, užtikrina aukštą paslaugų kokybę ir dėl to natūraliai pritraukia investicijas. Tačiau jų patrauklumas taip pat gali turėti savo kainą: didesnės spūstys, socialinės problemos ir būsto išlaidos, o tai gali pakenkti jų konkurencingumui. Apskritai teritorinė poliarizacija, kurią sukelia socialinio ir ekonominio vystymosi vidiniai skirtumai, gali pakenkti valstybių narių ir ES konkurencingumui, taip pat augimo tvarumui ilguoju laikotarpiu. Labiau policentrinis plėtros modelis, grindžiamas mažais ir vidutinio dydžio miestais ir skatinantis viešųjų paslaugų prieinamumą vietovėse, esančiose toli nuo didelių miestų centrų, galėtų padėti sumažinti šį teritorinį disbalansą;

12. toje pačioje ataskaitoje Komisija taip pat pažymi, kad 2013–2019 m. asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis (AROPE), dalis sumažėjo nuo 35 % iki 28 %. mažiau išsivysčiusiuose regionuose, o labiau išsivysčiusiuose regionuose ji išliko nepakitusi – 19 %. 2015–2019 m. AROPE lygis ES sumažėjo ir nuo tada iki 2022 m. nesikeitė miestuose, priemiesčiuose ir retai apgyvendintose vietovėse. Per septynerius metus iki 2022 m. šis lygis sumažėjo vidutiniškai 2,4 procentinio punkto iki 22 %, ypač daug jis sumažėjo kaimo vietovėse (4,3 procentinio punkto), o kai kuriose valstybėse narėse – dar daugiau (7,4 procentinio punkto);
13. jei demografinės problemos nebus sprendžiamos, jos gali tapti ilgalaikiu ES konkurencingumo suvaržymu ir vis didesne grėsme sanglaudai, nes gali didėti skirtumai tarp regionų ir jų viduje. Šios problemos aktualiausios atokiose ir kaimo vietovėse bei regionuose, kuriuose labiausiai vyrauja gyventojų skaičiaus mažėjimo, demografinio senėjimo ir darbo jėgos mažėjimo problemos. Todėl būtinas ir veiksmingas žingsnis kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi yra teritorinės nelygybės mažinimas, be kita ko, gerinant galimybes naudotis paslaugomis vietos lygmeniu, o tai gali prisidėti prie ES konkurencingumo;
14. 2022 m. 7,6 %¹ žmonių, kuriems Europos Sąjungoje grėsė skurdas ar socialinė atskirtis, negalėjo sau leisti naudotis internetu ryšiu, palyginti su 2,4% visų ES gyventojų,² o tai rodo didelius skirtumus tarp valstybių narių. 2023 m. tik 56 % 16–74 m. amžiaus žmonių ES turėjo bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius³. Taip pat svarbi miesto ir kaimo atskirtis. Kaimo vietovėse prieiga prie plačiajuosčio ryšio ir judriojo ryšio tinklų gali būti ribota, prastesnės kokybės arba brangesnė⁴. Tuo tarpu formaliojo švietimo lygis daro poveikį skaitmeninių įgūdžių lygiui. Pagrindinių skaitmeninių įgūdžių atotrūkis tarp labai išsilavinusių asmenų (80 %) ir asmenų, neturinčių jokio formaliojo išsilavinimo arba tų, kurių formaliojo išsilavinimo lygis žemas (34 %), ES siekė 46 procentinius punktus⁵;

¹ 2021 m. šis skaičius buvo 8,4 %.

² Europos Komisija, *Report on Access to Essential Services in the EU*, 2023 m. birželio mėn.

³ Eurostatas, *Glossary: Digital Skills Indicator*, 2023 m. rugpjūčio mėn.

⁴ Europos Komisija., *Report on Access to Essential Services in the EU*, 2023 m. birželio mėn.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Skills_for_the_digital_age.

15. iš 2021 m. ES pagrindinių teisių agentūros (FRA) atliktos romų apklausos išvadų matyti, kad romai visoje Europoje susiduria su dideliu nepriteklumi, marginalizacija, diskriminacija ir socialine atskirtimi. Šalyse⁶, kuriose atlikta apklausa, romų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas, dalis skiriasi. Net 80 % romų gresia skurdas (AROP) ir 2016–2021 m. tai nepakito. Vidutinis AROP rodiklis yra didžiausias tarp miestuose (tankiai apgyvendintose vietovėse, 87 %) ir kaimo vietovėse (retai apgyvendintose vietovėse, 83 %) gyvenančių romų. Miesteliuose ir priemiesčiuose (vidutinio tankio vietovėse) jis siekia 78 %. Apklausos rezultatai rodo, kad daugiau romų įgyja bent vidurinį išsilavinimą miesto vietovėse, palyginti su kaimo vietovėmis. Kalbant apie užimtumą, apklausoje dalyvavusiose aštuoniose ES valstybėse narėse⁷ tik 43 % 20–64 m. romų dirbo apmokamą darbą, neatsižvelgiant į tai, ar jie gyvena kaimo, ar miesto vietovėse;
16. toje pačioje ataskaitoje nurodyta, kad vidutiniškai 55 % romų, prireikus, turi asmeniniam naudojimui skirtą interneto ryšį. Kaimo vietovėse gyvenančių romų atveju šis skaičius sumažėja iki 47 %, o miestuose, miesteliuose ir priemiesčiuose – padidėja iki 60 %. Šis skirtumas dar didesnis lyginant romus, gyvenančius namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas (52 %), ir tuos, kurie negyvena tokiuose namų ūkiuose (71 %). Kompiuterį turi tik 34 % romų kaimo vietovėse, palyginti su 43 % miestuose ir 42 % miesteliuose ir priemiesčiuose;

⁶ Kroatija, Čekija, Graikija, Vengrija, Italija, Šiaurės Makedonija, Portugalija, Rumunija, Serbija ir Ispanija.

⁷ Kroatija, Čekija, Graikija, Vengrija, Italija, Portugalija, Rumunija ir Ispanija.

17. Europos regionų komiteto nuomonėje pabrėžiamas vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo užtikrinant vienodas galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis. Nuomonėje pabrėžiami sunkumai, su kuriais susiduriama teikiant socialines paslaugas, visų pirma atokiose ir nepakankamai aptarnaujamose vietovėse, dėl infrastruktūros, skaitmeninės prieigos ir su kvalifikuotais darbuotojais susijusių skirtumų, taip pat fiskalinių apribojimų. Joje pasisakoma už išsamią regioninės plėtros strategiją, kuri apimtų skurdo mažinimą, socialinę įtrauktį, skaitmeninį raštingumą ir mokymąsi visą gyvenimą, kartu raginant tikslingai investuoti į skurstančias vietas. Be to, joje, be kita ko, pabrėžiama, kad reikia tobulinti paslaugų teikimo modelius, stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, modernizuoti skaitmeninę infrastruktūrą ir viešojo transporto paslaugas. Be šios nuomonės, poveikio vertinimai, apimantys teritorinius aspektus, kuriuos, pavyzdžiui, reguliariai atlieka Europos regionų komitetas, yra svarbūs analizuojant ir švelninant galimą asimetrišką atskirų ES priemonių poveikį įvairiose ES teritorijose.

PABRĖŽDAMA, KAD:

18. nepaisant nuo 2019 m. šiek tiek pagerėjusios padėties, 2023 m. maždaug 95 mln. europiečių vis dar grėsė skurdas ar socialinė atskirtis, o tai rodo, kad norint pasiekti 2030 m. pagrindinį tikslą⁸ ir nacionalinius skurdo mažinimo tikslus iki dešimtmečio pabaigos reikės sparčiau daryti pažangą ir dėti daugiau pastangų. Nors valstybės narės, siekdamos veiksmingai tenkinti asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, poreikius, susiduria su skirtingais iššūkiais, socialinės ir teritorinės sanglaudos skatinimas ir teritorinės nelygybės mažinimas yra bendras siekis, kuris gali padėti siekti ES skurdo mažinimo tikslo, konkurencingumo ir tvaraus bei integracinio augimo;

⁸ Vienas iš pagrindinių Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano ES 2030 m. tikslų – asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių sumažinti bent 15 mln. (iš kurių bent 5 mln. turėtų būti vaikai), palyginti su 2019 m. lygiu.

19. atsižvelgdamos į savo nacionalines aplinkybes ir platesnį savo atitinkamos socialinės įtraukties politikos kontekstą ir laikydamosi ES romų integracijos strateginio plano, valstybės narės parengė romų integracijos nacionalinius strateginius planus, kuriais siekiama remti romus ES septyniose pagrindinėse prioritetinėse srityse: lygybės, įtraukties, dalyvavimo, švietimo, užimtumo, sveikatos ir būsto. Nors siekiama visiškos lygybės, įskaitant kovą su priešišku romams ir diskriminacija ir jų prevenciją, Komisija pasiūlė minimalius 2030 m. tikslus, pagal kuriuos reikalaujama, kad valstybės narės įgyvendintų tinkamą politiką. Šioms sistemoms įgyvendinti ir stebėti reikia papildomų pastangų, glaudžiai bendradarbiaujant su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais;
20. teritorinė ir socialinė nelygybė, įskaitant asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, padėtį ir teritorinę vietą, valstybėse narėse labai skiriasi. Europos Sąjungos požiūriu į teritorinį vystymąsi vis labiau pabrėžiamos priemonės, grindžiamos strateginiu teritoriniu planavimu ir skirtingais teritoriniais ypatumais, taip pat vietos inovacijų svarba, o partnerystės kūrimas yra vis svarbesnis aspektas. Kalbant apie regioninės plėtros praktiką ir veiksmingą jos įgyvendinimą valstybėse narėse, išlieka daug neišnaudotų galimybių.

21. nors Europos Sąjunga ir jos valstybės narės nuolat stengiasi skatinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, galima identifikuoti įvairius konvergencijos iššūkius ir spragas ne tik tarp valstybių narių ar regionų, bet ir subregioniniu lygmeniu. Tam tikros savivaldybių dalys (ypač didesniuose miestuose) ar net ištisos savivaldybės, pavyzdžiui, mažesni kaimai, gali tapti teritorijomis, kuriose didelei daliai žmonių gresia socialinė atskirtis. Šiose nepalankioje padėtyje esančiose teritorijose dažnai susiduriama su sudėtingais iššūkiais, pavyzdžiui, nepalankiomis socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis ir pokyčiais, ir tai gali lemti didelį nedarbo lygį. Be pagrindinių paslaugų⁹ trūkumo, būdingas iššūkis taip pat yra galimybių naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis¹⁰ ir užimtumo paslaugomis, kurios atlieka tam tikrą vaidmenį užtikrinant socialinę įtrauktį ir prisideda prie socialinės sanglaudos, užtikrinimas. Nepalankioje padėtyje esančiose teritorijose dažnai gyvena asmenys, kurie patiria skurdą ir įvairių formų atskirtį, segregaciją bei diskriminaciją ir kurie neretai priklauso mažumoms, kaip antai romai, arba yra migrantų kilmės;
22. siekiant užtikrinti vienodas ir veiksmingas galimybes naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis, itin svarbus visapusiškas ir aktyvus asmenų, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, įskaitant romus, dalyvavimas ir įtrauktis, taip pat kovos su diskriminacija, segregacija ir priešišku romams priemonės;

⁹ Pagal Europos socialinių teisių ramsčio 20 principą šios paslaugos apima: vandens tiekimo, sanitarijos, energijos tiekimo, transporto, finansines ir skaitmeninių ryšių paslaugas.

¹⁰ Pagal 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendaciją dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis, įgalinimo paslaugos – tai paslaugos, skirtos konkrečioms pakankamai išteklių neturinčių asmenų poreikiams tenkinti, kad jie galėtų integruotis į visuomenę ir, kai aktualu, į darbo rinką, įskaitant socialinės įtraukties paslaugas, pavyzdžiui, socialinį darbą, konsultavimą, konsultuojamąjį ugdymą, mentorystę, psichologinę paramą, reabilitaciją, taip pat kitas bendro pobūdžio įgalinimo paslaugas, įskaitant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, sveikatos priežiūrą, ilgalaikę priežiūrą, švietimą bei mokymą ir aprūpinimą būstu (2 dalies f punktas).

23. universaliomis priemonėmis, kurias papildo tikslinės priemonės, siekiama užtikrinti aktyvią įtrauktį. Įtraukūs vietos ir regionų lygmens socialiniai, infrastruktūros ir paslaugų tinklai, kuriais visiems užtikrinama veiksminga ir vienoda prieiga, gali remti socialinę sanglaudą ir integracinį augimą. Be to, tam, kad būtų galima naudotis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis, labai svarbus prieinamas ir įperkamas transportas. Siekiant užtikrinti tvarią plėtrą bei jos integruotumą subregioniniu ir bendruomenės lygmenimis ir integruoti socialinę įtrauktį į regioninę plėtrą, taip pat svarbūs šie veiksniai: veiksmingesnis išteklių naudojimas regioniniu lygmeniu, vietos tinklų stiprinimas, konsultavimas ir kitų rūšių parama. Tos priemonės turėtų apimti lyčių perspektyvos integravimą;
24. globalizacijos ir technologinės pažangos aplinkybėmis skaitmeninė pertvarka paspartėjo. Skaitmenizacija kelia iššūkių, tačiau jis taip pat gali suteikti didelės socialinės bei ekonominės naudos ir suteikia galimybių padidinti kokybiškų, prieinamų ir įperkamų įgalinančių paslaugų ir užimtumo paslaugų prieinamumą. Tačiau sparčiai vykstanti skaitmeninė pertvarka gali lemti skaitmeninę atskirtį, nes asmenys, namų ūkiai, įmonės ir geografinės vietovės turi skirtingų lygių prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, įskaitant internetą. Siekiant užtikrinti socialinę įtrauktį, labai svarbu imtis priemonių siekiant mažinti skaitmeninę atskirtį ir teikti paramą žmonėms, kuriems jos reikia, atsižvelgiant į jų skaitmeninius ir kalbinius įgūdžius. Taip pat svarbu toliau užtikrinti neskaitmeninių paslaugų teikimą, kad būtų patenkinti asmenų, susiduriančių su kliūtimis naudotis internetinėmis paslaugomis, poreikiai. Be to, svarbu pripažinti, kad dėl skaitmeninimo priemonių žmonėms, kuriems reikia paramos, gali būti sudėtingiau naudotis jiems reikalingomis paslaugomis;
25. šios išvados grindžiamos anksčiau atlikto darbo rezultatais ir politiniais įsipareigojimais, kuriuos, be kita ko, priede išvardytuose dokumentuose nurodė Europos Sąjungos Taryba, Europos Komisija bei Europos Parlamentas ir atitinkami šios srities suinteresuotieji subjektai.

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA

26. atkreipia dėmesį į Europos Komisijos ataskaitą dėl Tarybos rekomendacijos dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo įgyvendinimo, kurioje nurodoma, kad reikia dėti daugiau pastangų rekomendacijai įgyvendinti, atsižvelgiant į Komisijos išvadas ir šias išvadas;

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ, vadovaujantis savo nacionaline kompetencija ir atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes:

27. skatinti savo regioninės plėtros strategijų ir vietos bei mikroregionų socialinės įtraukties politikos nuoseklumą, veiksmingumą ir integruotumą, ypatingą dėmesį skirti asmenims, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, ir siekti visiems užtikrinti vienodas galimybes naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis, nepriklausomai nuo žmonių gyvenamosios vietos:
- a. remiant konkrečioms vietovėms skirtų strategijų ar veiksmų planų, įskaitant, kai aktualu, teritorinės segregacijos panaikinimo priemones, rengimą ir įgyvendinimą, ir išlaikant arba įgyjant toms strategijoms ar planams rengti būtinų gebėjimų ir ekspertinių žinių, pavyzdžiui, paskelbiant gaires;
 - b. užtikrinant tinkamus arba stiprinant esamus daugiapakopio valdymo ir nusistovėjusius konsultacijų bei dalyvavimo mechanizmus, kad asmenys, dirbantys įvairiais valdžios lygmenimis visuose atitinkamuose sektoriuose, galėtų bendradarbiauti planuojant, įgyvendinant ir vertinant politiką, taip pat koordinuoti ir abipusiškai stiprinti savo intervencines priemones ir, remiantis pagal lytį ir amžių suskirstytais kokybiškais, savalaikiais ir patikimais duomenimis, pritaikyti jas prie asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, vietinių ir (arba) mikroregioninių poreikių. Į konsultacijų mechanizmus, atsižvelgiant į jų vaidmenį ir autonomiją, turėtų būti įtraukti suinteresuotieji subjektai, pavyzdžiui, pilietinė visuomenė, asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, atstovai, organizacijos ir ekspertai, dirbantys socialinės įtraukties srityje, socialinės ekonomikos subjektai ir socialiniai partneriai;

- c. remiant vietos valdžios institucijų, savivaldybių ir teritorinių subjektų teritorinį bendradarbiavimą (be kita ko, kai aktualu, tarpvalstybiniame ir tarptautiniame kontekste), kad iššūkius, susijusius su galimybėmis naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis, būtų galima įveikti veiksmingiau naudojant turimus išteklius;
- d. gerinant nepalankioje padėtyje esančių teritorijų arba teritorijų, kuriose egzistuoja segregacija gyvenamosios vietos atžvilgiu (savivaldybių ir (arba) savivaldybių dalių), kuriose didelė gyventojų dalis gyvena skurde arba patiria socialinę atskirtį, nustatymą ir kartografavimą. Tai gali būti grindžiama, pavyzdžiui, tinkamu pagal lytį ir amžių suskirstytų socialinių ir ekonominių rodiklių deriniu (pvz., įtraukiant užimtumo lygio, pajamų lygio, materialinio nepritekliaus, švietimo, mokymo ir įgūdžių, sveikatos priežiūros, būsto, transporto sričių arba, kai aktualu, su migrantų kilmės asmenimis susijusius ir kt. rodiklius);
- e. gerinant atitinkamų paslaugų teikėjų darbuotojų žinias ir kompetenciją, didinant informuotumą ir rengiant mokymus vienodo požiūrio ir kovos su diskriminacija klausimais;
- f. remiant integruotą vietos ir (arba) mikroregioninę plėtrą, kuria būtų reaguojama į sudėtingus iššūkius nepalankioje padėtyje esančiose arba segreguotose teritorijose, ir tam panaudojant esamus ES ir nacionalinius fondus;
- g. atsižvelgiant į skirtingus kaimo ir miesto vietovių ypatumus ir dar veiksmingiau išnaudojant esamų priemonių, pavyzdžiui, bendruomenės vadovaujamo planavimo ar socialinio planavimo, teikiamas galimybes, be kita ko, įgyvendinant plėtrą, kuria siekiama asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, socialinės įtraukties;
- h. kuo geriau išnaudojant visą turimą finansavimą, kartu užtikrinant papildomumą ir integruotus metodus, taip pat ilgalaikį rezultatų tvarumą;
- i. reguliariai stebint ir vertinant plėtros ir socialinei įtraukčiai skirtų lėšų poveikį.

28. atkreipti dėmesį į teritorinius aspektus, susijusius su galimybių naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis gerinimu, ir į teritorinės nelygybės, trukdančios socialinei įtraukčiai, šalinimą. Siekdamos šio tikslo, valstybės narės galėtų:
- a. remti integruotas priemones, kuriomis derinama plėtra užimtumo, socialinės įtraukties, būsto, sveikatos ir ilgalaikės priežiūros bei vaikų priežiūros, švietimo ir mokymo srityse, siekiant patenkinti asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant romus, poreikius, ypač daug dėmesio skiriant jaunimui, taip pat moterims ir, kai aktualu, migrantų kilmės asmenims;
 - b. siekiant, kad būtų geriau užtikrintos vienodos galimybės naudotis skaitmeninėmis technologijomis, įskaitant elektronines viešąsias paslaugas. Toliau užtikrinti tinkamą neskaitmeninių paslaugų teikimą ir viešojo transporto prieinamumą, kad būtų tenkinami asmenų, susiduriančių su kliūtimis naudotis internetinėmis paslaugomis, poreikiai;
 - c. remti asmenų, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, įskaitant romus, galimybes naudotis skaitmeninėmis technologijomis, plėtojant infrastruktūrą, kuria būtų gerinami interneto ryšiai, ir imantis konkrečių priemonių skaitmeniniams įgūdžiams gerinti, taip mažinant skaitmeninę atskirtį;
 - d. pasinaudoti skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis siekiant sumažinti su įgūdžiais susijusius trūkumus, visų pirma periferinėse ir atokiose vietovėse, ir
 - e. siekiant skatinti socialinę įtrauktį, į paslaugų kūrimą ir teikimą įtraukti neviešąjį sektorių.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR EUROPOS KOMISIJOS PAGAL ATITINKAMĄ SAVO KOMPETENCIJĄ:

29. užtikrinti, kad bendruomene ir teritorija grindžiama politika būtų skatinama regioninė plėtra, kartu mažinant vidinius skirtumus, įskaitant teritorinę segregaciją ir atskirtį, ir remiant galimybes naudotis atitinkamomis paslaugomis. Be to, siekiant užtikrinti, kad vykdant regioninę, kaimo ir miestų plėtrą būtų tinkamai atsižvelgta į socialinės įtraukties aspektus ir jie į ją būtų tinkamai integruoti, svarbu stiprinti bendradarbiavimą atitinkamose politikos srityse ir visais valdymo lygmenimis, užtikrinti lyčių aspekto integravimą ir atsižvelgti į konkrečius asmenų, gyvenančių toje pačioje nepalankioje padėtyje esančioje teritorijoje (pvz., vaikų ar neįgaliųjų), poreikius;
30. siekti laikytis teritorinio požiūrio ir nacionalinėse bei ES lygmens ataskaitose dėl nacionalinių strateginių programų ir tų programų įgyvendinimo vertinimuose įvertinti plėtros veiksmingumą teritoriniu požiūriu, be kita ko, siekiant gerinti asmenų, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, įskaitant romus, padėti ir jų galimybes naudotis paslaugomis.

PRAŠO EUROPOS KOMISIJOS:

31. naujajame Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų plane ir būsimoje ES kovos su skurdu strategijoje apsvarstyti teritorinės nelygybės mažinimo svarbą;
32. apsvarstyti galimybę kartu su Socialinės apsaugos komitetu peržiūrėti Europos savanorišką socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistemą ir šiame kontekste apsvarstyti socialinių paslaugų potencialą mažinant teritorinę nelygybę bei galimybę pasitelkti skaitmenizaciją, kad būtų pagerintos galimybės naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis.

**PRAŠO SOCIALINĖS APSAUGOS KOMITETO IR UŽIMTUMO KOMITETO PAGAL
ATITINKAMĄ SAVO KOMPETENCIJĄ:**

33. apsvarstyti atitinkamų ES socialinių rodiklių tobulinimo įgyvendinamumą ir pridėtinę vertę, siekiant remti valstybių narių pastangas nustatyti nepalankioje padėtyje esančias teritorijas, gerinti galimybes naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis ir užimtumo paslaugomis, taip pat stebėti nepalankioje padėtyje esančių teritorijų plėtrą, kartu atsižvelgiant į esamus rodiklius ir pagal lytį ir amžių suskirstytus duomenis;
34. siekiant remti valstybių narių nacionalines analitines pastangas, bendradarbiaujant su Komisija inicijuoti valstybių narių savanorišką dalijimąsi su teritorinės nelygybės nustatymu, vertinimu ir valdymu susijusiomis žiniomis ir keitimąsi su tuo susijusiais geriausios praktikos pavyzdžiais ir skatinti jas tai daryti, be kita ko, įgyvendinant vietos ir teritorija grindžiamas strategijas ir veiksmų planus, grindžiamus kokybiškais duomenimis ir įrodymais.

Nuorodos

ES tarpinstituciniai dokumentai

- Europos socialinių teisių ramstis

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en>.

ES teisės aktai

- 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180/22, 2000 7 19, p. 22);
- 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231/21, 2021 6 30).

Europos Sąjungos Taryba

- 2021 m. kovo 12 d. Rekomendacija dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo (OL C 93/1, 2021 3 19);
- 2021 m. birželio 14 d. Rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223/14, 2021 6 22);
- 2023 m. sausio 30 d. Rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis (OL C 41/1, 2023 2 3);
- 2023 m. lapkričio 27 d. Rekomendacija dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo (OL C, C/2023/1344);
- Išvados dėl priemonių, kuriomis romams užtikrinamos vienodos galimybės gauti tinkamą ir desegreguotą būstą ir sprendžiamas segreguotų gyvenviečių klausimas (dok. ST 13517/23).

Europos Parlamentas

- 2022 m. spalio 5 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl romų bendruomenių, gyvenančių ES gyvenvietėse, padėties (2022/2662(RSP)).

Europos Komisija

- Europos Komisijos gairės dėl romų integracijos nacionalinių strateginių planų rengimo ir įgyvendinimo (COM(2020) 620 final);
- 9-oji ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ataskaita
https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en;
- Ataskaita: *Access to essential services: key challenges for the most vulnerable*
https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10595&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter;
- *Territorial Agenda 2030. A future for all places*
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2021/territorial-agenda-2030-a-future-for-all-places;
- Komunikatas „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“ (dok. ST 5252/23 + ADD1).

Regionų komitetas

- Nuomonė „Teritorinės nelygybės mažinimas gerinant galimybes naudotis socialinėmis paslaugomis“;
- Teritorinio poveikio vertinimas (TPV)
<https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/Territorial-Impact-Assessment.aspx>;

Pagrindinių teisių agentūra

- 2021 m. romų apklausa
<https://fra.europa.eu/en/themes/roma>;
- „Lygybė Europos Sąjungoje praėjus 20 metų nuo pradinio lygybės direktyvų įgyvendinimo“
<https://fra.europa.eu/en/publication/2021/fra-opinion-eu-equality-20-years>;
- 2024 m. pagrindinių teisių ataskaita
<https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024>;

Kiti šaltiniai

– Aukšto lygio grupės socialinės apsaugos ir gerovės valstybės ateities Europos Sąjungoje klausimams ataskaita

https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter.
